

DESPRE SCRITOAREA MIRA SIMIAN BACIU

„Mira Baci Simian, poetă de origine română, care predă la Universitatea din Hawai a fost puternic marcată de Brazilia unde ea a trăit. Prima sa culegere de poezie în limba franceză a apărut la Editura «Saint Germain de Prés», fiind vorba de «Houla, Macoumba, Hora» dovadă a acestei influențe. Mira Baci Simian a publicat de asemenea la aceeași editură un eseu «Charles d'Orléans et Ronsard – poètes d'avant garde» („L'étoile et la clef”, nr. 6/7, Bruxelles, 1978).

Șapoul introduce câteva poezii ale scriitoarei și îi familiarizează pe viitorii cititori cu unele titluri din creația ei.

În spațiul literar românesc, numele Mirei Baci este cvasinecunoscut. Volumele sale – cele scrise în limba română și limba franceză – au fost publicate în exil. N-a existat o retipărire a lor în țară, iar referințele critice sunt semnalate în reviste din Occident. Cum anul acesta se împlinesc 100 de ani de la nașterea ei, e bine să vorbim de scriitoarea Mira Baci.

Pasiunea pentru literatură Mira Baci și-a manifestat-o din adolescență. După absolvirea liceului, pleacă la Paris pentru a urma Literale la Sorbona. Războiul i-a schimbat destinul. Se întoarce în țară și urmează Facultatea de Farmacie din București, ca o prelungire a tradiției de familie. Bunicul matern, Iosif Paslawskz-Bejan, a întemeiat cea mai veche farmacie din Oltenia. În anii studenției îl cunoaște pe Ștefan Baci. Se vor căsători în 1945. Deoarece Ștefan Baci este numit atașat de presă în Elveția, soții ajung în Occident și vor alege exilul. Viza de refugiat au primit-o de la statul brazilian, unde se vor stabili pentru mulți ani. Începe un drum deloc ușor. Cu felul ei de a fi – „arăta optimism și o bună dispoziție care nu numai că erau reconfortante, dar în unele zile cenușii de-a dreptul salvatoare” –, scrie Ștefan Baci în romanul *Mira* (Editura Albatros, București, 1998), cu un conținut autobiografic, în care soția devine un personaj venerat. Deoarece n-a putut exercita profesia de farmacist la parametrii doriți, va reveni în timp la pasiunea pentru literatură. Urmează Facultatea de Litere și Științe Umane la Strasbourg, absolvită în 1965. În anul 1966, tipărirea volumului în limba română *Farmece*, la Fundația Regală Universitară Carol I din Paris, înseamnă debutul său editorial, dacă admitem criteriul cronologic. Cu toate că Mirei Baci îi plăcea să spună că *Houla, Macoumba, Hora* e cartea de debut. Odată ce Mira și Ștefan Baci se stabilesc în 1965 în Hawai, la Honolulu, pentru a preda limba spaniolă și franceză la Universitate, ea

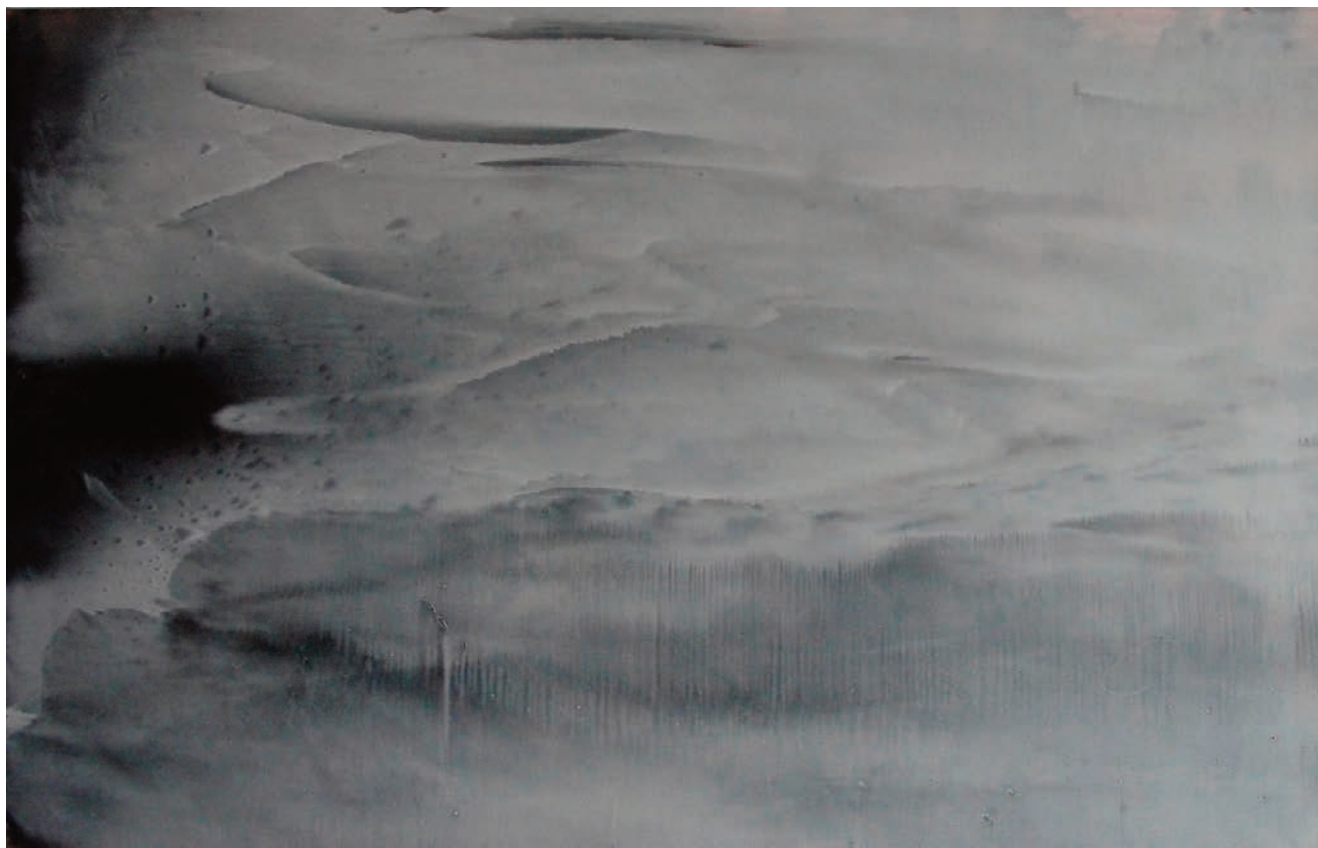
Mira Simian Baci și Ștefan Baci

avea nevoie de doctorat. Il obține în 1970, cu lucrarea „Le sentiment de la mort dans l'oeuvre d'Eugène Ionesco”¹.

Fără a concepe un studiu istorico-critic despre literatura semnată de Mira Baci (eseuri, versuri, proză), doar câteva considerații după lectura unui text primit de la Nicholas Catanoy: rezumatul lucrării de doctorat, apărut în „Acta philologica, tomus VI Roma 1976 / Societas Academica Dacoromana”.

Mira Baci avea admirație pentru Eugen Ionescu, pe care l-a proclamat „Molière al secolului XX”. Visul ei era să organizeze în Honolulu un „Festival Mondial Ionescu”, o întâlnire a teatrului european, asiatic, american. În felul acesta, teatrul ionescian ar fi fost cunoscut și în această parte a lumii.

În romanul *Mira*, Ștefan Baci explică geneza alegerii acestui subiect pentru teza de doctorat: „A fost o opțiune grea, însă hotărârea a luat-o atât din cauza admirației pentru teatrul lui Eugen, cât și din aceea a prieteniei pe care o avea față de el și de nedespărțita Rodica, pe care eu îi cunoșcusem de Ziua Cărții, în 1935, în Sala Dalles la București, când veniseră să mă vadă dând autografe pe primele exemplare din «Poemele poetului tânăr». De atunci ne-am reîntâlnit deseori, atât la Paris, cât și în casa lor de la țară, în Normandia și la Rio de Janeiro, unde Eugen venise ca invitat al lui «Alliance Française». După ce se gândise întâi să ia ca subiect ideile din «NU», preluate uneori de însuși autorul lor și prelucrate în teatru și în notele de lectură, Mira abandonă ideea și se gândi la «Elegii pentru ființe

mici», în care există, susținuta ea, o doză de «guignol» și teatrul de marionete, pentru ca în cele din urmă să se oprească asupra subiectului «Ideea morții în teatrul lui Eugen Ionescu», alegere determinată și de sprijinul lui Eugen, care găsea ideea interesantă și originală” (p. 282-283).

Studiul începe cu o afirmație: „Moartea există în viață, iar în opera lui Eugen Ionescu devine imaginea condiției umane. Nimeni nu se poate sustrage acestui monstru (...) Ionescu vrea cu orice preț să explice acest mister și să-l distrugă. El este de asemenea un scriitor al morții și contra morții”. Demonstrația autoarei pornește de la cele două puncte de reper – criza limbajului și prezența alienată a morții – cu argumente din piesele de teatru ale lui Eugen Ionescu, nefăcând abstracție de proză. Câteva din opiniile Mirei Baciui, fără a glosa pe marginea lor. Atât familia, cât și societatea în care trăiește individul poartă masca morții. Familiile Smith, Martin, Jacques și Roberts fac parte dintr-o societate de marionete. În același timp, și firea anxioasă a lui Ionescu i-a permis crearea mașinării umane, ce se află într-o perfecționare a funcționării cu mare eficacitate, urmarea fiind degradarea ființei umane. Familiile Smith și Martin din *Cântăreața cheală* își pierd identitatea pentru că limbajul se transformă într-o locomotivă umană care scoate sunete dezarticulate. În *Lecția*, Profesorul și Eleva

sunt dominați de mecanisme, devin mașinării. Bătrânii din *Scaunele* sunt marionete și se mișcă asemeni lor.

La fel în primul act din *Rinocerii*, unde pe scenă locuitorii dintr-un orașel se mișcă și vorbesc ca niște păpuși mecanice. Chiar dacă societatea are conștiință, e distrusă de ideologie. Societatea în care muritorii trebuie să se nască și să trăiască este de asemenea imaginea însăși a morții.

Ideea morții, spune Mira Baciui, l-a urmărit pe Eugen Ionescu încă din copilărie. Cortegiile funerare care treceau pe sub fereastră l-au impresionat și vor fi prezente în *Elegii* și în teatru. Autoarea nu putea trece cu vederea influența pe care Caragiale și Urmuz au avut-o asupra lui Eugen Ionescu, mărturisită chiar de el însuși. În teatrul lui Caragiale – spune semnatară textului – societatea se află pe marginea neantului și dramaturgul nu a reușit să salveze omul. În concluzie, Mira Baciui, după ce a studiat opera lui Ionescu, ajunge la concluzia că „Astfel moartea nu mai e vid, ea este moartea morții”.

Note

¹ Mai multe date biografice despre Mira Baciui: Steluța Pestrea Suciui, în revista „Astra”, serie nouă, anul VIII, nr. 1-2 (349-350), 2017, rubrica „Restituiri”, *Epistolar Nicholas Catanoy – Mira Baciui*, pp. 88-91.